

Belirsiz Alacak Davasının Usulden Reddi Üzerine TBK Madde 158 Uyarınca Ek Süre İçinde Dava Açılabilmesi -Yargıtay Karar İncelemesi-

Öz

İşçilik alacakları belirsiz alacak davası olarak açılır fakat koşulları oluşmadığı için dava hukuki yarar yokluğu gerekçesi ile reddedilirse yeni bir dava açılabilir. Fakat bu durumda yeni bir hukuki tartışma doğmaktadır: Yerel mahkeme, istinaf ve temyiz aşamaları geçip karar kesinleşene dek alacağın zamanaşımına uğraması. Bu durumda davacılar TBK madde 158'den yararlanarak altmış günlük ek süreye dayanmaktadırlar. Fakat bazı mahkemeler ve geçmişte Yargıtay 22. Hukuk Dairesi belirsiz alacak davasının hukuki yarar yokluğu nedeni ile usulden reddi halinde TBK madde 158'in uygulanamayacağını kabul etmiştir. Oysa TBK

madde 158, "düzeltilebilecek bir yanlışlık" nedeni ile davanın reddi halinde ek süreden yararlanmaya imkân veren daha geniş bir içeriğe sahiptir. Yargıtay 22. Hukuk Dairesi de bunu kabul etmiş, adil yargılanma hakkı ve hak arama özgürlüğü gereği TBK madde 158'in uygulanmasını incelediğimiz kararı ile kabul etmiştir. Yargıtay iş dairelerinin birleşmesi sonucu 14.9.2020 tarihinde verilen Yargıtay 9. Hukuk Dairesi ilke kararı ile artık belirsiz alacak davasının usulden düzeltme için süre verilmeden reddedileceği kabul edildiği için, TBK madde 158 uyarınca altmış günlük ek sürenin uygulanması daha büyük bir önem kazanmıştır.

Anahtar Sözcükler:

Ek süre, TBK madde 158, belirsiz alacak davası, düzeltilebilecek bir yanlışlık, zamanaşımı.

Suitability of Claim in Collateral Limitation in Accordance with Turkish Obligation Code Art. 158 on Refusal of Uncertain Case of Debt of Procedural Grounds -Review of Supreme Court's Decision-

Abstract

Labor claims are filed as uncertain case of debt but if the file rejected on grounds of lack of legal interest cause of the conditions are not

met, a new case may be filed. But in this condition a new legal controversy arises. The lapse of debt until the local court, appeal and cassation

*Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı, mustafa.alp@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7299-4487

stage pass through and the entry of judgment. In this case demandants are based on sixty days additional period by using of Turkish Obligation Code Art. 158. However some courts and in the past court of appeals for the 22. Circuit accepted that Turkish Obligation Code Art. 158 can not be applied in case of procedural rejection of uncertain case of debt on grounds of lack of interest. However Turkish Obligation Code Art. 158 has a wider content that allows benefit from additional time in case of rejection the case due to a "correctable mistake". Court of appeals for the

22. Circuit also accepted this and implementation of Turkish Obligation Code Art. 158 in accordance with the right to fair trial and right to legal remedies with the decision that we examined. The implementation of additional period of sixty days under Turkish Obligation Code Art. 158 has gained even greater importance as the decision of the court of appeals for the 9. Circuit on 14.9.2020 relating to rejection of uncertain case of debt without giving any time for the procedural correction as a result of merger of the circuits of the supreme court.

Keywords:

Additional time, Turkish Obligation Code Art. 158, uncertain case of debt, correctable mistake, lapse of time.

T.C. Yargıtay 22. Hukuk Dairesi Kararı

E. 2019/7815, K. 2019/19996, T. 24.10.2019¹

Dava

Taraflar arasında görülen dava sonucunda verilen kararın, temyizden incelenmesi davacı vekili tarafından istenilmekle, temyiz talebinin süresinde olduğu anlaşıldı. Dava dosyası için Tetkik Hâkimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten sonra dosya incelendi, gereği konuşulup düşünüldü:

Karar

Davacı İsteminin Özeti

Davacı vekili, davalı işyeri aleyhine açtıkları davada toplu iş sözleşmesinde ücret zamları ile ilgili hükümlerin tam uygulanmaması ve kanuna karşı hile olarak icra edilen çıktı girdi işlemleri sonucunda toplu iş sözleşmesinin eksik uygulanması sonucunda doğan bir takım işçilik ala-

cakları konulu davalarının belirsiz alacak davası açılmayacağı gerekçesi ile usulden reddedildiğini, ret kararlarının Yargıtay 22. Hukuk Dairesi'nce onandığını, bu nedenle yeniden dava açtıklarını ve davayı 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 158. Maddesinde düzenlenen altmış günlük süre içinde açtıklarını belirterek, müvekkillerinin alamadığı 19.915,69 TL fark ücret ve 13.416,21 TL fark ikramiye alacağının davalıdan tahsilini talep etmiştir.

Davalı Cevabının Özeti

Davalı vekili, alacak kalemlerinin zamanaşımına uğradığını, davacının müvekkili şirketten alacağı bulunmadığını ve Türk Borçlar Kanunu'nun 158. maddesinin dava konusu olayda uygulanamayacağını savunarak, davanın reddini talep etmiştir.

İlk Derece Mahkemesi Kararının Özeti

İlk Derece Mahkemesince, toplanan kanıtlar ve bilirkişi raporuna dayanılarak, 6098 Sayılı Kanun'un 158. Maddesinin somut olay bakımından uygulanamayacağı gerekçesiyle, davaya karşı zamanaşımı defii de dikkate alınarak davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir.

¹ www.kazanci.com.tr, erişim tarihi: 1.2.2021

İstinaf Başvurusu

İlk Derece Mahkemesi'nin kararına karşı, davacı vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

Bölge Adliye Mahkemesi Kararının Özeti

Bölge Adliye Mahkemesince, İlk Derece Mahkemesi kararının usul ve esas yönünden hukuka uygun olduğu gerekçesiyle, istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

Temyiz

Kararı davacı vekili temyiz etmiştir.

Gerekçe

1. Dosya kapsamının birlikte değerlendirilmesiyle yapılan inceleme sonucunda, uyuşmazlığa uygulanması gereken hukuk kurallarına göre, İlk Derece Mahkemesi kararının aşağıdaki bentlerin kapsamı dışında kalan yönleri usul ve kanuna uygun görülmüştür.

2. Taraflar arasındaki uyuşmazlık, daha önce açılan davanın belirsiz alacak davası olarak açılmayacağı gerekçesi ile usulden reddi üzerine 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 158. Maddesinde öngörülen sürede yeniden dava açılması halinde zamanaşımının ilk dava tarihine göre belirlenip belirlenemeyeceği noktasında toplanmaktadır.

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 154. Maddesinde zamanaşımını kesen sebepler belirlenmiş olup, anılan maddenin 2. fıkrasında alacaklının, dava veya def'i yoluyla mahkemeye veya hakeme başvurmuş olması halinde zamanaşımı süresinin kesileceği düzenlenmiştir.

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 158. Maddesinde "Dava veya def'i; mahkemenin yetkili veya görevli olmaması ya da düzeltilebilecek bir yanlışlık yapılması yahut vaktinden önce açılmış olması nedeniyle reddedilmiş olup da o arada zamanaşımı veya hak düşürücü süre dolmuşsa, alacaklı altmış günlük ek süre içinde haklarını kullanabilir." hükmü yer almaktadır.

4857 Sayılı İş Kanunu'nun 32/8 maddesinde işçi ücretinin beş yıllık özel bir zamanaşımı süresine tabi olduğu açıkça belirtilmiştir. Toplu iş sözleşmesinden kaynaklanan alacaklar da ücret alacağı mahiyetinde oldukları için beş yıllık zamanaşımı süresine tabidir.

Hukuki yarar 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114/1-h maddesi gereğince dava şartıdır. Diğer taraftan ayrıntıları Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2016/482-2018/1047 esas-karar sayılı ilâmında da belirtildiği üzere, hukuki yarar tamamlanamayacak ve düzeltilemeyecek nitelikte bir dava şartıdır. Dairemizin yerleşik uygulaması da bu yöndedir.

Bu noktada, belirsiz alacak davası olarak açılan davada, davanın belirsiz alacak davası olarak açılmayacağı gerekçesi ile usulden reddinin, 6098 Sayılı Kanun'un 158. Maddesinde düzenlenen "düzeltilebilir bir yanlışlık" olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği üzerinde durulmalıdır. Kanun maddesinde yetkisizlik veya görevsizlik sebebi ile verilen ret kararları ayrıca düzenlenmiş olup "düzeltilebilir bir yanlışlık" kavramı, yalnızca yetkisizlik ve görevsizlik sebebi ile verilen ret kararları anlamında yorumlanamaz. Düzeltilebilmesi mümkün bir hata sebebi ile dava usulden reddedildiğinde tanınan ek süre hakkı, hakkın doğası ve adil yargılanma hakkının doğal gereğidir. Bazı usul hataları sebebi ile davanın reddi halinde doğabilecek adletsizliğin önüne geçmek amacı ile 6098 Sayılı Kanun'un 158. Maddesindeki düzenlemeye yer verilmiştir. Hukuki yarar yokluğu sebebi ile dava şartının eksik olması, yeni açılacak bir dava ile düzeltilebilir. Hukuki yarar yokluğu sebebi ile reddedilen davadan sonra aynı taleplerle açılacak davada, önceki dava maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez.

Görev ve yetki de hukuki yarar gibi dava şartı olup görev ve yetki bakımından dava şartı eksikliği sebebi ile verilen ret kararından sonra altmış günlük ek süre tanınmasına imkân veren Kanun'un, aynı kapsamda sayılan hukuki yarar

yokluğu sebebi ile ret halini “düzeltilemez bir yanlışlık” olarak kabul ettiğini söylemek adil yargılanma hakkı ve hak arama özgürlüğü ile bağdaşmaz.

Davayı belirsiz alacak davası olarak açmakta hukuki yararı bulunmadığı halde belirsiz alacak davası olarak açılan davanın hukuki yarar yokluğu sebebi ile usulden reddedilmesi durumunda, bu hatanın “düzeltilebilir bir yanlışlık” olduğunun kabulüyle sonradan aynı taleplerle açılan davada davacının 6098 Sayılı Kanun’un 158. Maddesinde düzenlenen ek süreden faydalanması gerektiği kabul edilmelidir.

Her ne kadar Dairemizin 29.11.2018 tarihli, 2018/15434 esas ve 2018/25756 karar sayılı kararında daha önce açılan ve hukuki yarar yokluğu sebebiyle usulden reddedilen davaların zamanaşımını kesen bir nitelik arz etmediği ve ayrıca 6098 Sayılı Kanun’un 158. Maddesinin uygulanmasına da cevaz vermeyeceği kabul edilmişse de konunun yeniden değerlendirilmesinde, yukarıda da açıklandığı üzere daha önce açılan ve hukuki yarar yokluğu sebebiyle usulden reddedilen davalarda kanuni altmış günlük süre içinde dava açılması halinde 6098 Sayılı Kanun’un 158. Maddesi gereğince zamanaşımı yönünden ilk dava tarihinin esas alınması gerektiği kabul edilmiştir.

Somut olayda; davacının aynı taleplerle daha önce açtığı belirsiz alacak davası, davanın belirsiz alacak davası olarak açılmayacağı gerekçesi ile usulden reddedilmiş ve ret kararı Dairemizce onanmıştır. Davacı vekilince onama kararının tebliğinden itibaren altmış günlük süre içinde somut dava açılmış ve 6098 Sayılı Kanun’un 158. Maddesi gereğince alacakların zamanaşımına uğramadığı belirtilerek talepte bulunulmuştur. Her ne kadar İlk Derece Mahkemesi tarafından 6098 Sayılı Kanun’un 158. Maddesinin somut dosya bakımından uygulanamayacağı gerekçesi ile davaya karşı zamanaşımı defi dikkate alınarak sonuca gidilmişse de yukarıda izah edildiği üzere, davanın belir-

siz alacak davası olarak açılmayacağı gerekçesi ile usulden reddi kararından sonra altmış günlük ek sürede dava açıldığı için zamanaşımı defi değerlendirilirken ilk dava tarihi esas alınmalıdır. Ne var ki ilk dava tarihi itibarıyla davacı tarafça 1.000,00 TL fark ücret ve 1.000,00 TL fark ikramiye alacakları talep edilmiş olmakla, ilk dava tarihi itibarı ile bu miktarlar yönünden zamanaşımı kesilmiştir. Alacağın kalan kısmı 18.11.2013 tarihli talep artırımı dilekçesi ile talep edilmiş olmakla, 1.000,00 TL ‘nin üzerindeki alacaklar yönünden de zamanaşımı süresinde 18.11.2013 tarihi esas alınmalıdır. 6098 Sayılı Kanun’un 158. Maddesinin somut olayda uygulanamayacağı gerekçesi ile eldeki dava tarihine göre zamanaşımı dikkate alınarak karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

...

Sonuç

Temyiz olunan İlk Derece Mahkemesi kararının ve bu karara karşı istinaf başvurusunu esastan reddeden Bölge Adliye Mahkemesi kararının, yukarıda yazılı sebeplerden dolayı BOZULARAK ORTADAN KALDIRILMASINA, dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine, bozma kararının bir örneğinin ise kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, peşin alınan temyiz karar harcının istek halinde ilgiliye iadesine, 24.10.2019 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

I. Uyuşmazlığa Konu Olay ve Karar

Uyuşmazlığa konu olayın iki farklı yargılama aşamasında gerçekleştiği anlaşılmaktadır: Davacı işçi tarafı önce bir kısım işçilik alacaklarını belirsiz alacak davası olarak açmış, davaya bakan mahkeme bu alacakların belirsiz alacak olarak dava edilemeyeceği gerekçesi ile davayı

hukuki yarar ve dava şartı yokluğu ile usulden reddetmiş, temyiz incelemesinde Yargıtay 22. Hukuk Dairesi'nin onaması ile usulden ret kararı kesinleşmiştir. Davacı taraf bunun üzerine ikinci ve asıl incelemeye konu karara konu bir dava ile işçilik alacaklarını talep etmektedir. İşçilik alacakları ilk dava aşamasında esastan karara bağlanmamış olduğu için buna hukukun bir engel yoktur. Fakat işçilik alacakları için geçerli olan beş yıllık zamanaşımı süresi ilk yargılamanın uzun süren aşamaları sırasında dolmuştur. Bu nedenle davacı, davanın reddi sonucu alacağın zamanaşımına uğraması hali için davacıya altmış günlük ek süre hakkı tanıyan TBK Madde 158'e dayanarak yeni bir dava açmıştır. Davalı tarafın zamanaşımı def'i üzerine yerel mahkeme, dava şartı ve hukuki yarar yokluğundan reddedilme halinde TBK Madde 158'in uygulanamayacağı ve alacakların zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçeleri ile davayı reddetmiştir. Yargıtay 22. Hukuk Dairesi ise temyiz incelemesinde kararı bozarken TBK Madde 158'in davanın belirsiz alacak davası olarak açılmayacağı gerekçesi ile usulden reddi halinde de uygulanacağı sonucuna varmaktadır. Böylece 22. Hukuk Dairesi aynı zamanda kendisinin daha önce 2018'de verdiği karardan farklı bir sonuca vararak içtihat değişikliğine de gitmiş olmaktadır.

II. Hukuki Sorun

Asıl hukuki sorun davada TBK Madde 158 uyarınca ek sürenin uygulanabilirliği olmakla birlikte, davanın geçmişi ve önceki ret kararının da kısaca değerlendirilmesi zorunlu olmaktadır. Aşağıda hukuki değerlendirme altında açıklanacağı üzere, işçilik alacaklarının belirsiz alacak davası olarak açılabilmesi konusunda öğretide ve Yargıtay daireleri arasındaki birbirine zıt görüşler, sonuçta TBK Madde 158'e başvurulmasını ve hukuki incelemeyi gerektirmiştir. Belirsiz alacak davası olarak açılan davaların özellikle 7. ve 9. Hukuk Dairelerince

bakılanlarının önemli bir kısmı kabul edilmiştir. Buna karşılık Yargıtay 22. Hukuk Dairesi genellikle belirsiz alacak davalarının hukuki yarar ve dava şartı yokluğu nedeni ile usulden reddine karar vermiştir. Bazı davalarda ise kararlar, davanın belirsiz alacak davası mı yoksa kısmi dava mı olduğunun belirlenmesi gerektiği gerekçesi ile Yargıtay tarafından bozulmuştur. Gerçi Yargıtay 22. Hukuk Dairesi'nin kapanması ve Dairelerin birleşmesi ile Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 14.9.2020 tarihinde bir ilke kararı ile bu alanda içtihat birliğini sağlamış görünmektedir ve bu içtihat da aşağıda anlatılacaktır. Ancak sonuçta önemli sayıda davada, davanın usulden reddi nedeni ile (esastan incelenmeyen) işçilik alacakları zamanaşımına uğramıştır. İlke kararı ile şekillenen yeni içtihat da aynı sonucu doğurmaya elverişli görünmektedir. İnceleme konusu kararda da belirsiz alacak davası konusundaki hukuki tartışma kapsamında reddedilen işçilik alacaklarının zamanaşımına uğraması tartışma konusu olmaktadır.

Somut olay ve hukuki değerlendirme bakımından ise asıl konu, belirsiz alacak davası değil, TBK Madde 158 hükmü kapsamında 60 günlük munzam sürenin, belirsiz alacak davasına konu olamayacağı gerekçesi ile usulden reddedilen davalarda uygulanabilirliğidir. TBK Madde 158 hükmü şöyledir:

"E. Davanın reddinde ek süre

Dava veya def'i; mahkemenin yetkili veya görevli olmaması ya da düzeltilebilecek bir yanlışlık yapılması yahut vaktinden önce açılmış olması nedeniyle reddedilmiş olup da o arada zamanaşımı veya hak düşürücü süre dolmuşsa, alacaklı altmış günlük ek süre içinde haklarını kullanabilir."

Maddede sayılan dört seçenek, görevsizlik, yetkisizlik, düzeltilebilecek bir yanlışlık veya vaktinden önce dava açılması nedenleri ile davanın reddidir. Diğer seçeneklerin ilgisi olmadığı için inceleme konumuza uygun olanı "*düzeltililebilecek bir yanlışlık yapılması*" nedeni ile

davanın reddedilmesidir. Tartışılması gereken husus, yasa koyucunun düzeltilmesi mümkün bir hata nedeni ile usulden ret halinde tanıdığı ek süre hakkının hangi durumlarda kullanılabileceği, başka bir deyişle düzeltilmesi mümkün hatanın ne anlama geldiğidir. İncelediğimiz konu bakımından ise somut sorun, belirsiz alacak davası koşulları bulunmadığı gerekçesi ile davanın reddinin, düzeltilmesi mümkün bir hata olup olmadığıdır.

Yasanın ifadesi ile "düzeltilbilir bir yanlışlık yapılması" nedeni ile davanın reddi halinde zaman aşımı veya hak düşürücü süre dolmuşsa, alacaklı 60 günlük ek süre içinde hakkını kullanabilir. Yerel mahkemenin konu hakkındaki görüşü şu şekilde ifade edilmektedir: "Halbuki Borçlar Kanunu Madde 158. Maddesi yargı yolunun yanlış tercihinden kaynaklı olarak verilen yargı yolu görevsizlik kararlarına münhasır olup, belirsiz alacak davası açılması halinde verilen usulü ret kararları zaman aşımını durdurmayacaktır"². Yargıtay 22. Hukuk Dairesi ise aksi görüştedir. İncelememizde önceki davası belirsiz alacak davası olduğundan reddedilen davacının, TBK Madde 158'deki haktan yararlanarak geçmiş döneme dair (reddedilen ilk davası ile süresi içinde talep etmiş olduğu) alacakları talep edebilirliği sorusuna cevap aranacaktır. Bu soru cevaplanmaya çalışılırken, önce belirsiz alacak davası bakımından yaşanan tartışma ve Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin 14.9.2020 tarihli ilke kararı anlatılacaktır. Sonrasında ise asıl sorun olan, TBK Madde 158 hükmünün uygulama alanı ve koşulları üzerinde durulacaktır.

III. Hukuki Değerlendirme

1. Koşulları Oluşmadan Açılan Belirsiz Alacak Davası

Belirsiz alacak davası 2012 yılında 6100 sayılı HMK m. 107 ile hukukumuza kazandırılan bir

kavramdır. Maddenin ilk hali şöyledir:

"Belirsiz alacak ve tespit davası

MADDE 107- (1) Davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklene-meyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklı, hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktar ya da değeri belirtmek suretiyle belirsiz alacak davası açabilir.

(2) Karşı tarafın verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktarı veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesinin mümkün olduğu anda davacı, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın davanın başında belirtmiş olduğu talebini artırabilir.

(3) Ayrıca, kısmi eda davasının açılabilirdiği hâllerde, tespit davası da açılabilir ve bu durumda hukuki yararın var olduğu kabul edilir."

22.07.2020 tarihinde 7251 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonucu maddenin üçüncü fıkrası çıkarılmış ve ikinci fıkrada değişiklik yapılarak madde şu hali almıştır:

"Belirsiz alacak davası

(1) Davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklı, hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktar ya da değeri belirtmek suretiyle belirsiz alacak davası açabilir.

(2) Karşı tarafın verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktarı veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesi mümkün olduğunda, hâkim tarafından tahkikat sona ermeden verilecek iki haftalık kesin süre içinde davacı, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın talebini tam ve kesin olarak belirleyebilir. Aksi takdirde dava, talep sonucunda belirtilen miktar veya değer üzerinden görülüp karara bağlanır."

Öğretide ve yargı kararlarında uzun bir süre işçilik alacaklarının belirsiz alacak davası olarak açılıp açılmayacağı konusu üzerinde tartışılmıştır. Yargıtay'ın (kapanan). 7. Hukuk Daire-

2 Kişisel Arşiv

si ile 9. Hukuk Dairesinin kararlarına göre ilke olarak işçilik alacaklarının belirsiz alacak davası olarak açılmasının mümkün olduğu kabul edilmiştir³. Yargıtay 22. Hukuk Dairesi ise ilke olarak işçilik alacaklarında belirsiz alacak davası imkanını kabul etmemiştir. Konu Yargıtay içtihadı birleştirme kararı ile bir çözüme bağlanmak istenmiş ancak Yargıtay Büyük Genel Kurulu, her alacak ve dava için durumun farklı olabileceği, bu nedenle içtihadın birleştirilmesine gerek olmadığına karar vermiş, başka bir deyişle bağlayıcı bir karar vermemiştir⁴. Öğretide de konu üzerinde çok tartışılmış, medeni usul hukukçularının önemli bir kısmı işçilik alacaklarının ilke olarak belirsiz alacak davasına konu olamayacağını savunurken, iş hukukçuları ve bazı medeni usul hukukçuları ise tam aksi görüşü savunmuşlardır. Bu iki kutup arasında çok sayıda uzlaştırmacı ve ara görüş de bulunmakla birlikte incelediğimiz karar kapsamında bu tartışmalara girmek konumuzun sınırlarını aşmaktadır⁵.

Belirsiz alacak davasının kabul edilirliliği için, miktar veya değeri belirlenemeyen bir alacak söz konusu olmalıdır. Talep sonucunu belirlemenin mümkün olduğu durumlarda ise belirsiz alacak davası açılmaz. Koşulları bulunmadan açılan belirsiz alacak davası reddedildiği takdirde usul hukuku bakımından hangi sonuçların gerçekleşeceği de tartışmalıdır. HMK 107 ve yasanın diğer hükümlerinde bu konu düzenlenmemiştir. Öğretide ise birbirinden farklı görüşler ileri sürülmektedir⁶.

Birinci görüş uyarınca davacının koşulları oluşmadan belirsiz alacak davası açmasında korunmaya değer hukuki bir yararı yoktur. Çünkü belirsiz alacak davası açılabilmesinin koşulları HMK m.107 hükmünde belirlenmiştir. Burada belirtilen koşullar oluşmadığı halde, yani belirli bir alacak için belirsiz alacak davası açılması halinde, davacının hukuki yararının bulunduğundan söz edilemez. Hukuki yarar HMK Madde 114/1-h hükmüne göre dava şartıdır⁷. Her ne kadar HMK m.115/2⁸ hükmüne göre dava şartı noksanlığının giderilmesinin mümkün olduğu hallerde mahkemece davacıya kesin süre veri-

7 Dava şartları

MADDE 114- (1) Dava şartları şunlardır:

- a) Türk mahkemelerinin yargı hakkının bulunması.
- b) Yargı yolunun caiz olması.
- c) Mahkemenin görevli olması.
- ç) Yetkinin kesin olduğu hâllerde, mahkemenin yetkili bulunması.
- d) Tarafların, taraf ve dava ehliyetine sahip olmaları; kanuni temsilin söz konusu olduğu hâllerde, temsilcinin gerekli niteliğe sahip bulunması.
- e) Dava takip yetkisine sahip olunması.
- f) Vekil aracılığıyla takip edilen davalarda, vekilin davaya vekâlet ehliyetine sahip olması ve usulüne uygun düzenlenmiş bir vekâletnamesinin bulunması.
- g) Davacının yatırması gereken gider avansının yatırılmış olması.
- ğ) Teminat gösterilmesine ilişkin kararın gereğinin yerine getirilmesi.
- h) Davacının, dava açmakta hukuki yararının bulunması.
- ı) Aynı davanın, daha önceden açılmış ve hâlen görülmekte olmaması.
- i) Aynı davanın, daha önceden kesin hükme bağlanmamış olması.

8 Dava şartlarının incelenmesi

MADDE 115-

- (2) Mahkeme, dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verir. Ancak, dava şartı noksanlığının giderilmesi mümkün ise bunun tamamlanması için kesin süre verir. Bu süre içinde dava şartı noksanlığı giderilmemişse davayı dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddeder.

3 Yargıtay 7. HD 22.6.2015 Yargıtay 9. HD 12.1.2016, 2015/33537 E. 2016/336 K.

4 E: 2016/6, K: 2017/5 Sayılı Karar, Resmi Gazete 29 Haziran 2018.

5 Karar ve görüşlerin ayrıntılı incelemesi için bkz. Alp, Mustafa/Çelebi, Duygu: "İş Yargılamasında Belirsiz Alacak Davası", Prof. Dr. Fevzi Şahlanan'a Armağan, İÜHFİM Özel Sayısı, Cilt I, 83 vd.

6 Konu Hakkındaki Görüşlerin Ayrıntılı İncelemesi İçin: Aslan, Kudret/Akyol Aslan, Leyla/Kiraz, Taylan Özgür: "Koşulları Oluşmadan Açılan Belirsiz Alacak Davasında Mahkemece Verilecek Karar", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı 2014, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan I, 975-1024

lebilir ise de hukuki yarar noksanlığının giderilmesi mümkün değildir. Burada giderilebilecek bir dava şartı bulunmadığı için mahkemenin davacıya eksikliği gidermek için süre vermeden davayı usulden reddi gerekir⁹.

İkinci görüş ise aksi yöndedir: Koşulları oluşmadan açılan belirsiz alacak davasında, mahkeme davanın reddine karar vermemeli, aksine HMK m. 119/2¹⁰ veya HMK m. 115/2 hükümleri çerçevesinde davacıya süre vermelidir. Bu görüşe göre, mahkeme davacıya HMK Madde 119/2 hükmüne göre süre verebilir ve bu şekilde davanın talebini belirli hale getirmesini sağlayabilir. Ayrıca burada dava şartı teşkil eden hukuki yarar eksik olsa bile, bu giderilebilecek bir eksikliklerdir. Zira HMK 115/2 hükmüne göre, dava şartı noksanlığının giderilmesi mümkün ise, mahkeme

bu eksikliği gidermesi için davacıya kesin süre vermelidir¹¹. Belirsiz alacak davası maddesinin alındığı kaynak İsviçre hukukunda da aynı sonuca varılmakta, belirli alacak için belirsiz alacak davası açıldığında dava şartının eksik olduğu kabul edilmekle birlikte ancak hâkimin talebini belirlemesi için davacıya süre vermesi gerektiği ifade edilmektedir. Zira İsviçre hukukunda talebin miktarının belirli olması hukuki yarar ile ilişkilendirilmemiştir¹².

Üçüncü bir görüşe göre de koşulları oluşmadan açılan belirsiz alacak davası, hukuki yarar yokluğu nedeniyle reddedilmemeli, hâkim davayı aydınlatma ödevi bağlamında HMK 31¹³ uyarınca davacıya dava dilekçesinde belirttiği talep sonucundaki eksikliği gidermesi için süre vermelidir. Bu görüşe göre, davanın türü dava dilekçesinde yanlış olarak nitelendirilmiş olsa bile hâkimin aydınlatma ödevi ile bu eksiklik giderilebilir¹⁴.

Yargıtay 22. Hukuk Dairesi, birinci görüşü benimsemiş, incelediğimiz bu kararında da ifade ettiği üzere hukuki yarar HMK Madde 114/1-h¹⁵ maddesi gereğince dava şartı olduğundan eksikğin tamamlanamayacağı, davanın süre verilmeden reddi gerektiğine hükmetmiştir. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi bu durumda davanın reddedilmesi bunun yerine HMK 115/II hükmüne göre eksikliğin tamamlanması yani alacağını belirle-

9 Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 6. Bası, İstanbul, 2018-2017; Simil, s. 234, 236; Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder; Medeni Usul Hukuku, Ders Kitabı, 25. Baskı, Ankara 2014., s. 263-264; Aslan/Akyol-Aslan/Kiraz, s. 988 vd

10 Dava dilekçesinin içeriği

MADDE 119- (1) Dava dilekçesinde aşağıdaki hususlar bulunur:

- a) Mahkemenin adı.
- b) Davacı ile davalının adı, soyadı ve adresleri.
- c) Davacının Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası.
- ç) Varsa tarafların kanuni temsilcilerinin ve davacı vekilinin adı, soyadı ve adresleri.
- d) Davanın konusu ve malvarlığı haklarına ilişkin davalarda, dava konusunun değeri.
- e) Davacının iddiasının dayanağı olan bütün vakıaların sıra numarası altında açık özetleri.
- f) İddia edilen her bir vakıanın hangi delillerle ispat edileceği.
- g) Dayanılan hukuki sebepler.
- ğ) Açık bir şekilde talep sonucu.
- h) Davacının, varsa kanuni temsilcisinin veya vekilinin imzası.

(2) Birinci fıkranın (a), (d), (e), (f) ve (g) bentleri dışında kalan hususların eksik olması hâlinde, hâkim davacıya eksikliği tamamlaması için bir haftalık kesin süre verir. Bu süre içinde eksikliğin tamamlanmaması hâlinde dava açılmamış sayılır.

11 Budak, Ali Cem.; Belirsiz Alacak Davası, (Bankacılar Dergisi, Özel Sayı, Ocak 2013, s. 82-86, s. 84; Çil, Şahin./Kar, Bektaş; 6100 Sayılı HMK'ya Göre İş Yargısında Belirsiz Alacak Davası ve Kısmi Dava, 2. Baskı, Ankara 2012, s. 51 ve 198-202; Aslan/Akyol-Aslan/Kiraz, 977, 978

12 İsviçre hukukundaki durum için: Simil, Cemil, Belirsiz Alacak Davası, 235. Ancak Simil Türk hukuku bakımından davanın reddi gerektiği görüşündedir.

13 Hâkimin davayı aydınlatma ödevi
MADDE 31- (1) Hâkim, uyuşmazlığın aydınlatılmasının zorunlu kıldığı durumlarda, maddi veya hukuki açıdan belirsiz yahut çelişkili gördüğü hususlar hakkında, taraflara açıklama yaptırabilir; soru sorabilir; delil gösterilmesini isteyebilir.

14 Çil/Kar, s. 50-52 ve 189-190; Aslan/Akyol-Aslan/Kiraz s. 1005 vd.

15 "h) Davacının, dava açmakta hukuki yararının bulunması"

yerek talepte bulunması için davacıya süre verilmesi gerektiğini kabul etmiştir¹⁶.

Ancak gerek belirsiz alacak davası gerek belirsiz alacak davası açıldığında yapılacak işlem konusunda son durum Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin 14.9.2020 tarihli ilke kararı değişmiş görünmektedir¹⁷. Yargıtay 22. Hukuk dairesinin kapanması ve iki dairenin birleşmesi sonucunda, iki daire arasındaki içtihat farklılığı olan hususlarda gelecekte nasıl hükmedileceği sorunu doğmuş, hukuki güvenliği sağlayan isabetli bir uygulama ile Yüksek Mahkeme gelecek dönemdeki içtihadının nasıl olacağına veya nasıl bir çözüm bulunacağına dair ilkelelerini ilan etmiştir¹⁸. Belirsiz alacak davasıyla ilgili kararında Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, 9. Daire'nin görev alanında önceki içtihadına göre açılan belirsiz alacak davalarını bozma sebebi yapmayıp kabul edeceğini açıklamaktadır. Buna karşılık, hukuki yarar eksikliğinin tamamlanabilir bir dava şartı olmadığı sonucuna varıldığı belirtilerek davanın açıldığı tarihte alacağın miktarı yahut değeri belirlenebilir durumda ise, dava şartı yokluğundan davanın usulden reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, 7251 sayılı Kanun ile HMK Madde 107/II'de yapılan hâkimin ek süre vermesine yönelik değişikliği de sadece belirsiz alacak davası koşullarının oluşması hali ile sınırlı bir imkân olarak değerlendirmektedir¹⁹.

Böylece artık gelecekte belirsiz alacak davası koşulları bulunmadığı sonucuna varılan her iş davasında ek bir süre ve düzeltme imkânı tanınmadan dava usulden reddedilecektir. Bu durumda artık davacının yanılarak belirsiz alacak davası açtığı her durumda davası reddedilecek ve dava istinaf ve temyiz aşamalarından da geçerken alacağın zamanaşımına uğraması olasılığı eskisine göre daha yüksek olacaktır. Usulden yapılan hatanın maddi hukuk bakımından hak kaybı doğuran ağır bir sonuca varması kanımızca adil değildir. Usulden ret kararı Yargıtay'da kesinleşip yeni bir dava açılana kadar zaten beş yıllık kısa zamanaşımı süresine tabi olan işçilik alacakları zamanaşımına uğramış olacaktır. Hak kaybını önlemenin tek yolu TBK Madde 158 ile sağlanan ek dava açma süresi olmaktadır. Bu noktada asıl soruna TBK Madde 158'in uygulanabilmesi konusuna girmek gerekmektedir.

2. TBK Madde 158 Ek Sürenin Reddedilen Belirsiz Alacak Davasında Uygulanması

Yukarıda hukuki sorun başlığı altında açıklandığı üzere TBK Madde 158 hükmü, görevsizlik ve yetkisizlik yanında "düzeltilebilecek bir yanlışlık" nedeni ile reddedilen davalarda da

yararın bulunduğu söz edilemez. Özellikle, kısmî davaya ilişkin yeni hükümler de dikkate alınıp birlikte değerlendirildiğinde, baştan tespiti mümkün olan hâllerde bu yola başvurulması kabul edilemez" şeklindeki açıklamayla, alacağın belirli veya belirlenebilir nitelikte olması durumunda, belirsiz alacak davası açılarak bu davanın sağladığı imkânlardan yararlanmanın mümkün olmadığına işaret edilmiştir. Şu halde davanın açıldığı tarihte alacağın miktarı yahut değeri belirlenebilir durumda ise, dava şartı yokluğundan davanın usulden reddine karar verilmelidir. Burada hukuki yarar eksikliğinin tamamlanabilir dava şartı olmadığı sonucuna varılmıştır. 7251 sayılı Kanun ile 107. maddede yapılan değişiklikler şartları olmadığı halde açılan belirsiz alacak davasında davacıya süre verilerek hukuki yarar eksikliğini tamamlama imkânı tanımamaktadır. Dairemizce sözü edilen düzenleme, şartları mevcut olan belirsiz alacak davasında yapılan yargılama ile alacağın belirli hale gelmesi durumunda hâkimin geçici talep sonucunu kesin talep sonucuna dönüştürmesi için alacaklıya süre vermesi gerektiği yönünde değerlendirilmiştir."

16 Yargıtay 9. HD 12.1.2016, 2015/33537 E. 2016/336 K. Yargıtay 19. Hukuk Dairesi de aynı görüştedir: 16.1.2014, 2013/17491 E. 2014/1332 K.

17 9.HD, 14.09.2020, E. 2016/26476, K. 2020/7547

18 Değerlendirme için bkz. Özkes, Muhammet, "Gerçek Bir İçtihat: 9. Hukuk Dairesi'nin Belirsiz Alacak ve Sürpriz Karar Yasağıyla İlgili Emsal Kararı" 28.9.2020, Lexpera Blog, <https://blog.lexpera.com.tr/gercek-bir-ictihat-9-hukuk-dairesinin-belirsiz-alacak-ve-surpriz-karar-yasagiyla-ilmili-emsal-karari/#fn6>, erişim tarihi: 1.2.2021

19 "Madde gerekçesinde "Alacaklının bu tür bir dava açması için, dava açacağı miktar ya da değeri tam ve kesin olarak gerçekten belirlemesi mümkün olmamalı ya da bu objektif olarak imkânsız olmalıdır. Açılacak davanın miktarı biliniyor yahut tespit edilebiliyorsa, böyle bir dava açılmaz. Çünkü, her davada arandığı gibi, burada da hukukî yarar aranacaktır, böyle bir durumda hukukî

davacıya zamanaşımı veya hak düşürücü süre itirazları ile karşılaşmadan yeni bir dava açmak için altmış günlük ek süre tanımaktadır. Yargıtay 22. Hukuk Dairesi konuyu ele aldığı 29.11.2018 tarihli 2018/15434 E., 2018/25756 K. sayılı ilk kararında TBK Madde 158'in belirsiz alacak olmadığı için usulden reddedilen davada uygulanamayacağını kabul etmiştir²⁰. Daire'nin bu ilk kararına göre: "*Davacı sendika tarafından belirsiz alacak davası niteliğinde açılan ilk davalar, hukuki yarar yokluğu sebebiyle usulden reddedilmiştir. Hukuki yarar 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114/1-h maddesi gereğince dava şartıdır. Diğer taraftan ayrıntıları Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 2016/482- 2018/1047 E.K. sayılı ilâmında da belirtildiği üzere, hukuki yarar tamamlanamayacak ve düzeltilemeyecek nitelikte bir dava şartıdır. Dairemizin yerleşik uygulaması da bu yöndedir. Bu itibarla, davacı sendika tarafından daha önce açılan ve hukuki yarar yokluğu sebebiyle usulden reddedilen davalar, zamanaşımını kesen bir nitelik arz etmez ve ayrıca TBK'nun 158. maddesinin uygulanmasına da cevaz vermez.*"

Bu noktada, TBK Madde 158 anlamında "*düzeltililecek bir yanlışlık*" kavramı açıklanmalıdır. Ancak Türk hukukundaki kaynaklar tarandığında bunun kolay olmadığı tespit edilmektedir. Zira Türk hukukundaki eserlerde TBK Madde 158 çok kısa anlatılmakta, "*düzeltililecek bir yanlışlık*" üzerinde hemen hiç durulmadan, yetkisizlik-görevsizlik nedeni ile ret kararı örnek gösterilmektedir. Öğretide sadece Kılıçoğlu konuya biraz değinmekte, TBK Madde 158'deki "*düzeltililecek bir yanlışlık*" haline örnek olarak HMK Madde 119, dava dilekçesinde bulunması zorunlu unsurların bulunmamasını göstermektedir. Ancak her durumda Kılıçoğ-

lu eserinde "*düzeltililecek bir yanlışlık*" HMK Madde 119 anlamında dava dilekçesinde bulunması zorunlu unsurların bulunmaması ile sınırlı görmemekte, HMK Madde 119'u sadece örnek olarak göstermektedir²¹. Bu nedenle yasanın gerekçesi, konuyla ilgili Yargıtay kararları ve mehaz İsviçre hukukuna göre yorum yapılarak kavram içeriğinin belirlenmesi zorunlu olmaktadır.

Maddenin 818 sayılı önceki Borçlar Kanunundaki karşılığı madde 137'dir. Madde 137'de "*tamiri kabil ve şekle müteallik bir noksan*" ifadeleri kullanılmış iken yeni TBK Madde 158'de sadece "*düzeltililecek bir yanlışlık*" ifadesi ile yetinilmiştir. Adalet Komisyonu raporunda TBK Madde 158'de bir değişiklik yapıldığı belirtilerek şu ifadeler kullanılmaktadır: "*Tasarının 157 nci maddesi, düzeltilmesi mümkün bir hata sebebiyle davanın usulden reddinde zamanaşımı için tanınan fırsatın hak düşürücü süre için dahi tanınmasının hem hakkın doğası ve hem de adil yargılanma hakkının doğal gereği olması, ayrıca maddedeki ifade bütünlüğünün sağlanması amacıyla, "Dava veya def'i; mahkemenin yetkili veya görevli olması ya da düzeltililecek bir yanlışlık yapılması yahut vaktinden önce açılmış olması nedeniyle reddedilmiş olup da o arada zamanaşımı veya hak düşürücü süre dolmuşsa, alacaklı altmış günlük ek süre içinde haklarını kullanabilir."* şeklinde değiştirilmiş ve teselsül nedeniyle 158 inci madde olarak kabul edilmiştir."²²

Bu ifadelerle dayanarak TBK Madde 158'in, 818 sayılı Borçlar Kanunu Madde 137'den daha farklı, daha geniş ve etkili bir düzenleme olduğu tespit edilmektedir. Öncelikle, sadece zamanaşımı değil hak düşürücü sürenin dolması halinde de 60 günlük ek süre tanınmaktadır. Daha da önemlisi, "*düzeltilmesi mümkün bir hata sebebiyle davanın usulden reddinde zamanaşımı için tanınan fırsat*

20 www.yargitay.gov.tr, erişim tarihi: 1.2.2021: "Somut uyumsuzlukta, davacı sendika tarafından kapanan her iki belediye aleyhine belirsiz alacak davası niteliğinde açılan davalar mahkemece hukuki yarar yokluğu nedeniyle usulden reddedilmiş ve daha sonra davacı sendika tarafından temyiz konusu işbu dava açılmıştır."

21 Kılıçoğlu, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2015, 915

22 <https://www.turkhukuk sitesi.com/serh.php?did=10626>, erişim tarihi: 2.2.2021

tın hak düşürücü süre için dahi tanınmasının hem hakkın doğası ve hem de adil yargılanma hakkının doğal gereği olması” kabulüdür. Bu şekilde yasa, “düzeltilebilir mümkün bir hata nedeni ile usulden dava reddedildiğinde” tanınan ek süre hakkının, “hakkın doğası ve adil yargılanma hakkının doğal gereği” olduğunu vurgulamaktadır. Bu durumda yasa koyucunun, usulden redde bağlı zamanaşımı halinde tanınan ek süreyi adil yargılanma hakkının ve hakkın doğasının gereği olarak gördüğü ve koruduğu belirtilmelidir.

TBK Madde 158 böylece adaletin ve adil yargılanma hakkının bir kurumu haline gelmektedir. Bir dava usulden reddedildiğinde zamanaşımı süresi kesilmiş olmaz, yeni bir zamanaşımı süresi de işlemeye başlamaz. Davanın usulden reddine kadar geçecek zaman içinde zamanaşımı süresi dolmuş olabilir. Alacaklının böyle bir durum karşısında dava hakkını kaybetmesi adalete uygun düşmez. Bazı usul hataları yüzünden davanın reddinden doğabilecek adletsizliği önlemek için TBK Madde 158 kuralı konmuştur. Düzeltilebilir mümkün bir hata nedeni ile dava usulden reddedilmiş ve bu arada zamanaşımı süresi dolmuş ise alacaklı hakkını talep etmek için 60 günlük bir ek süreden yararlanı²³.

TBK Madde 158 ve “düzeltilebilecek bir yanlışlık” olgusunun nasıl yorumlanması gerektiği konusunda mehzaz kanun olan İsviçre Borçlar Kanunu hükümlerinin yorumuna da başvurulabilir. İsviçre Borçlar Kanunu Madde 139, TBK Madde 158’e aynı ifadeler ile karşılık gelmektedir²⁴. İsviçre hukukunda ek süre tanınmasının nedeni olarak, alacaklının, hatalı da olsa alacağını süresi içinde talep etmiş olması gösterilmektedir. Sadece usul bakımından bir hata yapılması ala-

caklı aleyhine sonuç doğurmamalıdır²⁵. “Düzeltilebilecek bir yanlışlık” anlam ve içeriği ise İsviçre hukukunda şu şekilde ifade edilmektedir: “yargılamanın, bir yargılama şartı noksanı nedeni ile maddi anlamda kesin hükme bağlanmadan sonuçlandırıldığı durumlar”, “yasal koşullara uymadan, yasal koşulları noksan olarak bir yargılama işlemi yapılan durumlar”²⁶.

İsviçre hukukunda “düzeltilebilecek bir yanlışlık” ile usul hukuku bakımından düzeltilebilir bir hatanın değil, zamanaşımı hükümleri bakımından telafi edilebilir bir yanlışlığın kastedildiği kabul edilmektedir. Esasen usul hukuku bakımından hatanın düzeltilmesi için bir yol mevcut ise zamanaşımı bakımından ek süre tanımaya zaten gerek kalmayacağına açık olduğu belirtilmektedir²⁷. Buna bağlı olarak “düzeltilebilecek” sıfatının aslında gereksiz olduğu, her usul hatasının ek süre tanınmasını gerektireceği de ifade edilmektedir. Sadece yanlış hasma dava açılması gibi durumlarda hatanın düzeltilebilir olmadığı ve ek süre tanınmayacağı söylenebilir²⁸.

Bu durumda TBK Madde 158’deki “düzeltilebilecek bir yanlışlık” kavramının, sadece usul hukuku bakımından “düzeltilebilir” bir hata ile sınırlı olduğu iddiası dayanaksız kalmaktadır. Kaynak İsviçre hukukundaki görüşler, her usul hatasının TBK Madde 158 anlamında maddi hukuk bakımından “düzeltilebilir” olduğu ve ek süre tanınmasını gerektireceği yönündedir. Türk usul hukukunda da belirsiz alacak davasına sınırlayıcı yaklaşan ve şartları oluşmayan belirsiz alacak davasının süre tanınmadan reddi görüşün-

23 Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, Tekinay Borçlar Hukuku, 7. Baskı, İstanbul, 1993, 1067 vd.

24 İsviçre Borçlar Kanunu madde 139 hükmü yeni İsviçre Medeni Usul Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak aynı içerikteki TBK 158’in yorumunda hala mülga OR 139 bakımından İsviçre hukukunda yapılan yorumlara başvurulması mümkün ve geçerlidir.

25 Stephen V. Berti, Zürcher Kommentar, 3. Auflage, 2002, Art 139 OR, Rn. 1, www.swisslex.ch, erişim tarihi: 2.2.2021

26 Stephen V. Berti, Zürcher Kommentar, 3. Auflage, 2002, Art 139 OR, Rn. 14, 15, www.swisslex.ch, erişim tarihi: 2.2.2021

27 Stephen V. Berti, Zürcher Kommentar, 3. Auflage, 2002, Art 139 OR, Rn. 16, 17, 18, 19, www.swisslex.ch, erişim tarihi: 2.2.2021

28 Stephen V. Berti, Zürcher Kommentar, 3. Auflage, 2002, Art 139 OR, Rn. 21, www.swisslex.ch, erişim tarihi: 2.2.2021

de olan usul hukukçuları dahi bu durumda TBK Madde 158'deki ek süreden yararlanılabileceğini kabul etmektedirler²⁹.

Yargıtay kararlarından TBK Madde 158'in uygulanmasına dair örnekler incelendiğinde de "düzeltilebilecek" hatanın dar yorumlanmadığı tespit edilmektedir. Çeşitli kararlarda, aktif dava husumeti ehliyeti bakımından davanın yetkili şirket murakıplarınca açılmaması nedeni ile ret kararı verilmesi³⁰, dava dilekçesindeki eksikliğin giderilmemesi nedeni ile davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi³¹, harç yatırılmadan açılan davanın kesinleşmesi³², karşılık davanın cevap süresi içinde açılmadığı için reddedilmesi³³, durumlarında 60 günlük ek sürenin uygulanabileceğine hükmedildiği görülmektedir. Aktif dava husumeti eksikliği halinde bile ek sürenin uygulanabilirliğine karar verilmesi, "düzeltilebilecek bir yanlışlık" kavramının geniş yorumlandığını göstermesi bakımından önemlidir.

Bu durumda TBK Madde 158'deki "düzeltilebilecek bir yanlışlık" kavramını ve ek süre uygulanmasını salt HMK Madde 119'da sayılan haller ile sınırlayan ve HMK Madde 114'deki dava şartı eksikliğinde ek süre verilmesine karşı olan görüş dayanaksız hale gelmektedir. Esasen hâkimin takdirine bağlı olarak içeriği belirlenecek "düzeltilebilecek bir yanlışlık" kavramı, TBK Madde 158 ile sınırlayıcı değil, örnekleyici bir sayım yapıldığının kabulünü de gerektirir. Yasa koyucunun "düzeltilebilecek bir yanlışlık" terimi ile yetinmesi, HMK Madde 119 veya HMK Madde 114 gibi bir sayıma yönelmeden, adil yargılama hakkını koruyucu ve hak arama özgürlüğünü genişletici bir yaklaşımı olduğunu göstermektedir. TBK Madde 158 "düzeltilebilecek bir yanlışlık" ile HMK Madde

119 ile sınırlı bir düzenleme yapıldığı söylenebilir.

Hukuki yarar yokluğu nedeni ile dava şartı eksikliği, esasen yeni açılacak bir dava ile düzeltilebilir. Zira hukuki yarar yokluğu nedeniyle mahkemece verilecek usulden ret kararı, sadece hukuki yararın bulunmadığı noktada kesin hüküm teşkil edecektir. Bu nedenle, belirlenebilen bir alacak için açılan ve usulden reddedilen belirsiz alacak davasına konu yapılan talep, daha sonra belirli alacak davasına konu yapıldığı takdirde, davalı maddi anlamda kesin hüküm itirazında bulunamayacaktır.

Hukuki yarar, HMK Madde 114'te görev ve yetki ile birlikte dava şartları arasında sayılmıştır. Görevsizlik veya yetkisizlik nedeni ile davanın reddi halinde TBK Madde 158 uygulanıp 60 günlük ek sürenin verileceği hükümde açıkça yer almakta ve Yargıtay'ın konuyla ilgili tüm kararlarında kabul edilmektedir. Görev ve yetki bakımından dava şartı eksikliği nedeni ile ret halinde 60 günlük ek süre tanınmasına imkân veren yasanın, aynı kapsamda sayılan hukuki yarar yokluğu nedeni ile ret halini "düzeltilemez bir hata" olarak gördüğünü savunmanın ise bir dayanağı yoktur.

Belirsiz alacak davası koşulları oluşmaması hali için tartışılan ek süre, yukarıda açıklanan tartışmaların da açıkça ortaya koyduğu üzere, HMK Madde 119/II, HMK Madde 115/II veya HMK Madde 31 anlamındaki ek süredir. HMK Madde 119/II'de usul hukuku anlamında, dava dilekçesi içeriğindeki bir eksikliğin açılmış dava korunarak, bir ek süre verilerek tamamlanması öngörülmektedir. HMK Madde 115/II'de ise gene usul hukuku anlamında bir dava şartı noksanının tamamlanabilmesi, açılmış dava korunarak ek süre ile sağlanmaktadır. Bir maddi hukuk kurumu olan, uygulanma koşulları tamamen farklı olan TBK Madde 158'deki ek süre ile HMK Madde 119 ve HMK Madde 115'in ilgisi bulunmamaktadır.

HMK madde 119'a göre dava dilekçesinin tamamlanması için verilen ek süre bir usul hukuku

29 Simil, 357

30 Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 2.6.1975, 5185/3636

31 Yargıtay 14. Hukuk Dairesi E. 2015/3454 K. 2015/5769 T. 25.5.2015

32 Yargıtay 4. Hukuk Dairesi E. 2011/7947 K. 2011/8288 T. 13.7.2011

33 Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, 11.4.1983, E 1983/3638, K 1983/3538

kurumu ve işlemini öngörmektedir. TBK Madde 158'de ise maddi hukuk bakımından, zamanaşımı olgusuna bağlı, amacı ve işlevi tamamen farklı bir ek süre öngörülmektedir. TBK Madde 158'e göre davacıya tanınan ek süre maddi hukuk alanındaki bir haktır. Bu hak HMK Madde 119'un veya HMK Madde 115'in koşullarına, dava dilekçesindeki veya koşullarındaki eksiklik olgusuna bağlı değildir. TBK Madde 158'in koşulları gerçekleştiğinde 60 günlük ek süre kendiliğinden devreye girmektedir. Bu nedenle ayrı bir anlam ve işlevi olan TBK Madde 158'in uygulanmasını, HMK Madde 119 koşullarına bağlamak yerinde olmaz. TBK Madde 158'in uygulanmasını sadece HMK Madde 119/II kapsamı ile sınırlamak, "HMK Madde 119/II uygulanıyorsa TBK Madde 158 de uygulanamaz" demek hatalı olur.

Ayrıca HMK Madde 119/I dava dilekçesi içeriğini düzenlemekte, HMK Madde 119/II bu içerikteki bazı eksikliklerin sonradan tamamlanması için bir ek süre öngörmektedir. TBK Madde 158 ise yeni açılan bir davadaki eksiklikler ile ilgili değildir. TBK Madde 158 için usuli bir hata nedeni ile açılmış ve reddedilmiş bir dava bulunması ön koşuldur. TBK Madde 158 ilk davanın reddi nedeni ile alacak zamanaşımına uğradığında, davacıya hak aramak için ek bir zamanaşımı süresi tanımaktadır. Yeni açılan davadaki eksikliğe dair usul hükmü olan HMK Madde 119/II ile ikinci dava ve zamanaşımına dair TBK Madde 158'in uygulama koşulları, amaçları ve işlevleri birbirlerinden farklıdır.

Buna rağmen bu iki hükmü birleştirip, sonuçta ikisini birden işlevsiz hale getirmek hem dayanaksız hem yasanın amacına aykırı hem de adil yargılama hakkının bir kez daha ihlali olur. Basit hukuk mantığı da TBK Madde 158'deki ek süre ile HMK Madde 119/II'deki ek sürenin birbirlerinden ayrı uygulama alanları olduğunu ortaya koymaktadır. Esasen HMK Madde 119/II uyarınca ek süre tanınan davacının alacağı zaten zamanaşımına uğramayacak, davaya eksiklik giderilip devam edilecek ve TBK Madde

158'in uygulanmasına gerek kalmayacaktır. İnceleme konusu davada belirsiz alacak davasını belirli veya kısmi dava haline getirmek için davacıya HMK Madde 119/II uyarınca ek süre tanınsaydı, davanın reddi ve zamanaşımı koşulları gerçekleşmediğinden TBK Madde 158 zaten uygulanamazdı. TBK Madde 158 asıl uygulama imkanını, HMK Madde 119/II uygulanmadığı, usuli ek süre verilmeden dava reddedildiği takdirde bulur.

Bu nedenle, hem dava konusu işçilik alacaklarının belirsiz alacak davası koşullarını taşımadığı hem de davacıya alacağını belirli veya kısmi dava ile talep etmesi için HMK Madde 119/II'ye göre ek süre tanınmayacağı yerinde kabul edilse dahi, bu kabul, TBK Madde 158'e ek süre tanınmayacağı anlamına gelmez. HMK Madde 119/II'ye göre ek süre verilmeden davanın reddi, TBK Madde 158 anlamında ek süre verilmesi hakkını kendiliğinden ortadan kaldırmaz. Usulle ilgili olarak belirsiz alacak davası koşulları ve HMK Madde 119/II'nin uygulanma alanı bakımından varılan sonuç, hiçbir şekilde TBK Madde 158'in uygulanması bakımından bağlayıcı değildir. Aksine, özellikle HMK Madde 115/II veya HMK Madde 119/II uyarınca bir ek süre verilemeyen hallerde TBK Madde 158'in uygulama koşulu doğmaktadır.

Yargıtay 22. Hukuk Dairesi de incelediğimiz kararında buna uygun olarak görüşünü değiştirmiş, görev ve yetkinin de hukuki yarar gibi dava şartı olması karşısında, görev ve yetki bakımından dava şartı eksikliği sebebi ile verilen ret kararından sonra altmış günlük ek süre tanınmasına imkan veren Kanun'un, aynı kapsamda sayılan hukuki yarar yokluğu sebebi ile ret halini "düzeltilemez bir yanlışlık" olarak kabul ettiğini söylemenin adil yargılanma hakkı ve hak arama özgürlüğü ile bağdaşmayacağı sonucuna varmıştır. Bu durumda artık belirsiz alacak olmadığı için usulden reddedilen davalarda, TBK Madde 158 uyarınca altmış gün içinde dava açmak mümkün olacak, zamanaşımı bakımından

bu davanın değil ilk davanın açıldığı tarih esas alınacak ve davalının zamanaşımı savunması kabul edilmeden davanın esası hakkında karar verilecektir. Ancak Yargıtay 22. Hukuk Dairesi zamanaşımı bakımından ilk dava tarihinin esas alınması konusunda ince bir ayırımı da gitmektedir: Buna göre, ilk dava tarihinde talep edilen kısmi alacak tutarlarının (somut olayda 1000'er TL) zamanaşımının kesilmesi bakımından bu ilk dava tarihi esas alınacaktır. Fakat sonradan talep artırım dilekçesi ile talep edilen kalan alacak kısmı için zamanaşımının kesildiği tarih, ilk dava açılma tarihi değil, talep artırım dilekçe tarihi olacaktır. Bu sonuç her ne kadar bir hak kaybına yol açabilecek ise de Yargıtay'ın belirsiz alacak davasını düzeltme imkânı da tanımadan usulden ret içtihadı karşısında tutarlı görünmektedir.

Sonuç

"Düzeltililecek bir yanlışlık" geniş anlaşıl-maya elverişlidir ve geniş yorumlanması adil yargılama hakkını korumak için öngörülen TBK Madde 158'in amacına da uygundur. Aksini kabul etmeyi haklı gösteren bir neden olmadık-ça, usule ilişkin her türlü hata, TBK Madde 158 anlamında "düzeltililecek bir yanlışlık" olarak kabul edilebilir. Hükmün gerekçesi ve kaynak İsviçre hukukundaki yorumuna uygun sonuç, TBK Madde 158'in geniş bir uygulama alanına sahip olmasıdır. Belirsiz alacak davasını koşulları oluşmadığı gerekçesi ile usulden ret, maddi hukuk bakımından kesin hüküm oluşturmaz. Zamanaşımı süresi dolmadığı sürece davacı alacağını dava ve takip edebilir. Reddedilen dava sırasında zamanaşımına uğrayan alacaklar bakımından ise TBK Madde 158 ile sağlanan ek süreden yararlanmak mümkündür. Aslında TBK Madde 158'de yer alan "düzeltililecek bir yanlışlık" nedeni ile ret kavramı, belirlenebilir bir alacağın belirsiz alacak davası olarak açılması nedeni ile reddi halini tam olarak karşılamaktadır. Alacaklı, belirsiz alacak davası açmak sureti ile yaptığı kabul edilen yanlışlığı düzeltmekte,

60 günlük ek süre içinde belirli alacak olarak davasını açmaktadır. TBK Madde 158'deki düzeltilebilir yanlışlığı, sadece HMK Madde 119 kapsamı ile sınırlamanın veya HMK Madde 114'ü uygulayarak "düzeltililemez bir yanlışlık" değerlendirmesi yapmanın hukuken geçerli kabul edilebilecek bir dayanağı yoktur. İki maddenin uygulanma koşulları, konuları ve amaçları birbirinden tümüyle farklıdır. Aksinin kabulü adil yargılanma hakkı ve hak arama özgürlüğü ile bağdaşmaz. Bu nedenlerle incelediğimiz Yargıtay 22. Hukuk Dairesi kararı kanımızca da isabetli ve yerindedir.

KAYNAKÇA

- Alp, Mustafa/Çelebi, Duygu: "İş Yargılamasında Belirsiz Alacak Davası", Prof. Dr. Fevzi Şahlanan'a Armağan, İÜHFM Özel Sayısı, Cilt I, 83.
- Aslan, Kudret/Akyol Aslan, Leyla/Kiraz, Taylan Özgür: "Koşulları Oluşmadan Açılan Belirsiz Alacak Davasında Mahkemece Verilecek Karar", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı 2014, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan I, 975-1024.
- Budak, Ali Cem.; Belirsiz Alacak Davası, (Bankacılar Dergisi, Özel Sayı, Ocak 2013, s. 82-86.
- Çil, Şahin/Kar, Bektaş; 6100 Sayılı HMK'ya Göre İş Yargısında Belirsiz Alacak Davası ve Kısmi Dava, 2. Baskı, Ankara 2012.
- Kılıçoğlu, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 19. Bası, Ankara, 2015.
- Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder; Medeni Usul Hukuku, Ders Kitabı, 25. Baskı, Ankara 2014.
- Özekes, Muhammet, "Gerçek Bir İchtihat: 9. Hukuk Dairesi'nin Belirsiz Alacak ve Sürpriz Karar Yasağıyla İlgili Emsal Kararı"28.9.2020, Lexpera Blog, <https://blog.lexpera.com.tr/gercek-bir-ictihat-9-hukuk-dairesinin-be->

lirsiz-alacak-ve-surpriz-karar-yasagiyla-ilgili-emsal-karari/#fn6, erişim tarihi: 1.2.2021.

- Pekcanitez, Hakan/Atalay, Oğuz/Özekes, Muhammet, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 6. Bası, İstanbul, 2018.
- Simil, Cemil, Belirsiz Alacak Davası, İstanbul, 2013.
- Stephen V. Berti, Zürcher Kommentar, 3. Auflage, 2002, Art 139 OR, Rn. 1, www.swisslex.ch, erişim tarihi: 2.2.2021.
- Tekinay, S. Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Haluk/Altop, Atilla, Tekinay Borçlar Hukuku, 7. Baskı, İstanbul, 1993.